

Pranešimas spaudai
Liuksemburgas, 2019 m. gruodžio 5 d.

ES priemonės ūkininkų pajamoms stabilizuoti. Menkas naudojimas kartu su kompensacijos permokomis, teigia auditoriai

Remiantis nauja Europos Audito Rūmų ataskaita, ES priemonės, kuriomis ūkininkams padedama apdrausti pajamas nuo mažėjančių kainų ir gamybos nuostolių, tik iš dalies pasiekė savo tikslus, o jų naudojimas tebėra žemas ir netolygus. Be to, kai kurios išimtinės priemonės nebuvo tinkamai orientuotos, ir dėl jų gali būti mokamos neproporcingos kompensacinės išmokos, teigia auditoriai.

Pagal ES bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) numatytos įvairios priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti stabilias ir adekvačias ūkininkų pajamas. Tiesioginės išmokos 6,4 milijono ūkininkų 28 valstybėse narėse sudaro 41 milijardą eurų per metus. Be šių tiesioginių išmokų, BŽŪP apima specialias rizikos ir krizių žemės ūkio sektoriuje prevencijos ir valdymo priemones. Pavyzdžiui, ūkio pajamoms stabilizuoti gali būti naudojami draudimo ir savitarpio pagalbos fondai. Taip pat yra išskirtinių priemonių, skirtų visai rinkai stabilizuoti didelio sutrikdymo atveju, pavyzdžiui, kai 2014 m. Rusija nusprendė uždrausti tam tikrą žemės ūkio produktų importą iš ES.

Auditoriai konkrečiai tikrino, ar šios priemonės efektyviai įgyvendintos ir jomis pasiekta rezultatų. Jie ypač daug dėmesio skyrė ES paramai draudimui ir išskirtinėms vaisių ir daržovių sektoriui po Rusijos įvestų sankcijų nustatytoms priemonėms.

Auditoriai pripažįsta, kad BŽŪP numatytos įvairios pajamų apsaugos priemonės. Šiuo klausimu tiesioginės išmokos atlieka reikšmingą vaidmenį. Vidutiniškai jos sudaro ketvirtadalį ūkio pajamų, todėl ūkininkai gali geriau prisitaikyti prie mažėjančių kainų arba mažesnės gamybos, taip sumažindami savo poreikį apsidrausti. Be to, BŽŪP vis labiau skatinama taikyti prevencines priemones, ypač skatinant ūkininkus taikyti gerą žemės ūkio ir aplinkos apsaugos praktiką. Tačiau auditoriai nustatė, kad ši veikla daro nedidelį poveikį ūkininkų elgsenai, nes apdraustieji ūkininkai gali turėti mažiau paskatų taikyti atsparią verslo strategiją arba prisitaikyti prie klimato kaitos.

Šio pranešimo spaudai tikslas – pateikti Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pagrindines mintis. Visa ataskaita pateikta www.eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

Didžioji dalis 2,6 milijardo eurų sumos, kurią ES biudžete numatė skirti ūkininkams, kad padėtų jiems apsidrausti nuo kainų svyravimo ir gamybos nuostolių, turėjo nedidelį poveikį, teigia auditoriai. Pinigai pasiekia labai mažą ūkininkų dalį, nes mažiau nei 10 % tų, kurie apsidraudžia, tai daro su ES parama. Dauguma ūkininkų net nesvarsto rizikos mažinimo galimybes, nes jie bet koku atveju tikisi gauti didelę viešąją pagalbą ištikus krizei. Be to, ES parama draudimui neteikiama tiems, kuriems jos iš tikrųjų reikia. Dviejose valstybėse narėse, kuriose daugiausia ja naudojamosi (Italijoje ir Prancūzijoje), auditoriai nustatė, kad ES parama sutelkta į vyno sektorių. Šiame sektoriuje, kuriame apdraustas kapitalas gali siekti 115 000 eurų už hektarą, daugelis paramos gavėjų, atsižvelgiant į jų finansinį pajėgumą ir rizikos pobūdį, būtų apdraudę savo gamybą net ir be ES subsidijų.

„Šiuo metu turima nedaug įrodymų apie šios paramos, skirtos stabilizuoti ūkininkų pajamas, ES pridėtinę vertę, – teigė už ataskaitą atsakingas Europos Audito Rūmų narys Samo Jereb. – Priemonės turėtų būti ir toliau orientuojamos, kad jas galėtų naudoti tie ūkininkai, kuriems jų labiausiai reikia, taip, kad tai neprieštarautų labiau prevenciniam ir atspariam ES žemės ūkiui.“

Dėl 513 milijonų eurų sumos, išleistos vaisiams ir daržovėms 2014–2018 m. reaguojant į Rusijos draudimą, ES nenustatė objektyvių kriterijų, pagal kuriuos būtų galima atsižvelgti į jos naudojimą. Pavyzdžiui, 61 % paramos skirta obuolių augintojams (daugiausia Lenkijoje), nors obuolių eksportas beveik nekito arba netgi augo. Išskirtinės priemonės buvo taikomos ir kitiems vaisiams (pavyzdžiui, persikams ir nektarinams), siekiant spręsti ES struktūrinės produkcijos pertekliaus, o ne dėl vienkartinį rinkos sutrikimų problemą. Galiausiai, auditoriai pažymi, kad ES parama iš rinkos pašalintiems produktams, kad jie būtų nemokamai paskirstyti, brangiai kainuoja. Kai kuriais atvejais sumokėtos normos ženkliai viršijo rinkos kainas, todėl buvo sudarytos sąlygos kompensacijos permokai. Be to, auditoriai nustatė, kad dauguma produktų, pašalintų iš rinkos, kad būtų nemokamai paskirstyti pagal atitinkamas schemas, galiausiai vėl pateko į rinką kitokia forma (pavyzdžiui, sultys Graikijoje ir Ispanijoje), o tik nedidelė dalis pasiekia žmones, kuriems reikia pagalbos.

Atsižvelgdami į naujausius teisėkūros pasiūlymus dėl būsimos BŽŪP, kuriais siekiama daugiau dėmesio skirti rizikos valdymui, auditoriai rekomenduoja Europos Komisijai:

- skatinti ūkininkus geriau pasiręsti krizėms;
- geriau parengti ir stebėti savo draudimui skirtą paramą;
- išaiškinti išskirtinių priemonių naudojimo ir nutraukimo kriterijus;
- pritaikyti kompensacijas už pašalinimo iš rinkos veiksmus.

Pastabos leidėjams

Specialioji ataskaita Nr. 23/2019 „Ūkininkų pajamų stabilizavimas. Priimtas visapusiškas priemonių rinkinys, tačiau reikia išspręsti menko priemonių naudojimo ir kompensacijos permokų klausimus“ paskelbta 23 ES kalbomis EAR interneto svetainėje (eca.europa.eu).

2018 m. lapkričio mėn. EAR paskelbė savo [nuomonę dėl Komisijos teisėkūros pasiūlymų dėl būsimos BŽŪP](#).

Iki 2020 m. pabaigos EAR taip pat planuoja parengti specialiąją ataskaitą dėl išskirtinių priemonių, kurių ėmėsi ES, kad įveiktų 2014–2017 m. pieno rinkos sutrikimus. Šiame sektoriuje išleista apie

740 milijonų eurų, iš dalies siekiant kompensuoti ūkininkams Rusijos Federacijos įvestas sankcijas. Susijusi [preliminari audito apžvalga](#) paskelbta 2019 m. spalio mėn.

EAR pristato savo specialiąsias ataskaitas Europos Parlamentui ir ES Tarybai bei kitoms suinteresuotosioms šalims, kaip antai nacionaliniams parlamentams, pramonės suinteresuotiesiems subjektams ir pilietinės visuomenės atstovams. Didžioji dauguma mūsų ataskaitose pateikiamų rekomendacijų yra praktiškai įgyvendinamos.

Kontaktai spaudai dėl šios ataskaitos

Vincent Bourgeais, e. paštas: vincent.bourgeais@eca.europa.eu

Tel. (+352) 4398 47502 Mob. tel. (+352) 691 551502